

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcov **1/ R. B.**, bývajúceho v P. a **2/ J. B.**, bývajúceho v P., proti žalovanému **P. J.**, bývajúcemu v P., v dovolacom konaní zastúpenému JUDr. Mariom Buksom, právne služby, s.r.o. so sídlom v Martine, Červenej armády 1, **o zaplatenie 11 617,87 € s príslušenstvom**, ktorá vec sa viedla na Okresnom súde Prievidza pod sp.zn. 17 C 209/2009, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 8. júna 2011 sp.zn. 17 Co 367/2010, takto

r o z h o d o l :

Dovolanie **o d m i e t a .**

Žalobcom 1/ a 2/ nepriznáva náhradu trov dovolacieho konania.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Prievidza (ďalej len „súd prvého stupňa“) rozsudkom z 8. septembra 2010 č.k. 17 C 209/2009-106 uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi 1/ sumu 4 979,09 € spolu so zmluvnou pokutou vo výške 0,25 % denne od 21. novembra 2008 do zaplatenia a náhradou trov konania v sume 299 € a žalobcovi 2/ sumu 6 638,78 € spolu so zmluvnou pokutou vo výške 0,25 % denne od 21. novembra 2008 do zaplatenia a náhradou trov konania v sume 398 €, všetko do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Pri rozhodnutí vo veci samej vychádzal z toho, že žalobcovia na základe písomnej zmluvy o pôžičke z 20. júla 2008 poskytli žalovanému pôžičku, žalobca 1/ v sume 150 000,-- Sk (4 979,09 €) a žalobca 2/ v sume 200 000,-- Sk (6 638,78 €), s tým, že žalovaný im peniaze vráti najneskôr do 20. augusta 2008. Pre prípad porušenia zmluvnej povinnosti žalovaným vrátiť peniaze včas si účastníci dojednali zmluvnú pokutu vo výške 0,5 % z neplatených pôžičky za každý deň omeškania. Žalovaný pôžičku nevrátil a nepreukázal ani to, že by pohľadávka žalobcov zanikla iným spôsobom. Žalobu žalobcov na splnenie povinnosti vrátiť pôžičku a zaplatiť zmluvnú pokutu (túto žalobcovia požadovali iba vo výške 0,25 %) považoval preto za

dôvodnú. V rozsudku tiež uviedol dôvody, o ktoré oprel svoje rozhodnutie nevyhovieť žiadosti žalovaného o odročenie pojednávania za účelom, aby sa v konaní dal zastúpiť zástupcom z radov advokátov. Mal za to, že žalovaný mal v konaní dost' času, aby si zabezpečil svoje zastúpenie kvalifikovaným zástupcom.

Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „odvolací súd“) konajúci o odvolaní žalovaného rozsudkom z 8. júna 2011 sp.zn. 17 Co 367/2010 potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa a žalobcom nepriznal náhradu trov odvolacieho konania. Reagujúc na dôvody odvolania, že konanie súdu prvého stupňa má vady uvedené v § 221 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku, zákona č. 99/1963 Zb. v znení neskorších predpisov (ďalej len „O.s.p.“) a aj inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, uviedol, že postupom súdu prvého stupňa pri zabezpečovaní účasti žalovaného na pojednávaniach mu nebola odňatá možnosť konať pred súdom. Naostatok, pojednávania, na ktorom bol vyhlásený rozsudok, žalovaný sa zúčastnil. Za odňatie možnosti žalovanému konať pred súdom v zmysle ustanovenia § 221 ods. 1 písm. f/ O.s.p. odvolací súd nepovažoval ani to, že súd prvého stupňa nevyhoviel jeho žiadosti o odročenie pojednávania za účelom, aby si mohol zvoliť zástupcu. Žalovaný, hoci mu v tom nebránil žiadny dôležitý dôvod, nezvolil si zástupcu ani v ďalšom štádiu konania.

Proti rozsudkom súdu prvého stupňa a odvolacieho súdu žalovaný podal dovolanie, ktorým sa domáha ich zrušenia a vrátenia veci súdu prvého stupňa na ďalšie konanie z dôvodu, že postupom súdov mu bolo odňaté právo náležite konať pred súdom, osobitne právo na právnu pomoc v konaní. Uviedol, že hoci na pojednávaní súdu prvého stupňa 8. septembra 2010 dal jasne a zrozumiteľne najavo, že v konaní sa chce dať zastúpiť advokátom, súd mu neposkytol možnosť a primeraný čas na realizáciu jeho práva na právnu pomoc. Splnenie povinnosti podľa § 120 ods. 4 O.s.p. súdom prvého stupňa na ostatnom pojednávaní bolo podľa žalovaného „len formálnym aktom bez toho, že by sa dalo zo zápisnice o pojednávaní zo dňa 08.09.2010 zistiť, či žalovaný poučeniu porozumel a či si je vedomý právnych následkov svojho vyjadrenia“. Odvolací súd nielenže toleroval jeho procesné práva porušujúci postup súdu prvého stupňa, ale sám sa dopustil procesnej chyby tým, že v odôvodnení svojho rozhodnutia sa vôbec nevyrovnal s dôležitými listinnými dôkazmi, ktoré mu predložil v prílohe svojho podania súdu doručeného 18. mája 2011.

Žalobcovia navrhli dovolanie žalovaného zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.), po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpený v súlade s § 241 ods. 1 O.s.p., bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnuté rozhodnutie a dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť.

V zmysle § 236 ods. 1 O.s.p. možno dovolaním napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

Dovolanie žalovaného smeruje proti rozsudku. Dovolanie proti rozsudku je prípustné, ak je napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej (§ 238 ods. 1 O.s.p.). Dovolanie je prípustné aj proti rozsudku odvolacieho súdu, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci (§ 238 ods. 2 O.s.p.). Dovolanie je prípustné tiež proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, ak odvolací súd vyslovil vo výroku svojho potvrdzujúceho rozsudku, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 O.s.p. (§ 238 ods. 3 O.s.p.).

Prípustnosť v danej veci podaného dovolania z uvedených ustanovení Občianskeho súdneho poriadku nevyplýva; napadnutý nie je zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu (§ 238 ods. 1 O.s.p.), dovolací súd v tejto veci dosiaľ nezaujal záväzný právny názor (§ 238 ods. 2 O.s.p.) a napadnutým je potvrdzujúci rozsudok odvolacieho súdu, ktorý nevykazuje znaky rozsudku uvedeného v § 238 ods. 3 O.s.p.

So zreteľom na to by dovolanie žalovaného mohlo byť procesne prípustné, len ak v konaní došlo k niektorej z procesných väd, ktoré sú taxatívne vymenované v § 237 O.s.p. O vadu uvedenú v tomto ustanovení ide vtedy, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval

vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

Vady konania v zmysle § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. v dovolaní výslovne namietané neboli a v dovolacom konaní ani nevyšli najavo. Prípustnosť dovolania žalovaného preto z týchto ustanovení nemožno vyvodit'.

S prihliadnutím na obsah dovolania a v ňom vytykané nesprávnosti postupu súdov nižších stupňov sa dovolací súd osobitne zaoberal otázkou, či dovolateľovi bola v konaní odňatá možnosť pred súdom konať. Odňatím možnosti konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.) sa rozumie procesne nesprávny postup súdu priečiaci sa zákonu alebo inému všeobecne záväznému právnomu predpisu, ktorý má za následok znemožnenie realizácie procesných práv účastníka občianskeho súdneho konania.

Žalovaný vidí predmetnú vadu konania v odňatí jeho práva na právnu pomoc. Tvrdí, že hoci na pojednávaní súdu prvého stupňa 8. septembra 2010 dal jasne a zrozumiteľne najavo, že v konaní sa chce dať zastúpiť advokátom, súd mu neposkytol možnosť a primeraný čas na realizáciu jeho práva na právnu pomoc. Podľa dovolacieho súdu ale tvrdenie žalovaného o odňatí práva nemá oporu v spise súdu prvého stupňa.

Podmienky uplatnenia práva na právnu pomoc, majúceho svoj základ v čl. 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), upravuje Občiansky súdny poriadok v svojich ustanoveniach tretej hlavy prvej časti (Účasť na konaní). Zastupovanie účastníka konania je upravené tak, aby účastník mal možnosť právneho zastúpenia, ak sa rozhodne pre zástupcu (výnimkou sú prípady povinného zastúpenia, kedy účastník musí mať zástupcu, inak je tu nedostatok procesnej podmienky riadneho zastúpenia), alebo aby bol zastúpený v prípadoch, v ktorých nemá procesnú spôsobilosť v celom rozsahu, prípadne zastupovanie si vyžaduje ochrana jeho záujmov v konaní a táto ochrana sa nedá zabezpečiť inak než procesným zastúpením. Hlavný význam práva na právnu pomoc (zástupcu) v občianskom súdnom konaní spočíva v tom, že súdy majú tomuto právo zodpovedajúcu povinnosť nebrániť účastníkovi, aby v konaní pred ním využíval právnu pomoc (porovnaj napr. uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 60/08 zo 7. februára 2008) a povinnosť zabezpečiť, aby bola účastníkovi konania poskytnutá rozumná a dostatočná možnosť uplatniť svoj vplyv na priebeh a výsledok konania využitím svojich procesných práv za podmienok,

ktoré ho nestavajú do podstatne nevýhodnejšej pozície v porovnaní s druhým účastníkom konania (porovnaj nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 153/07 z 18. októbra 2007).

Ak ale procesný postup súdu objektívne poskytol účastníkovi konania priestor uplatniť právo na právnu pomoc, no ten ho bez dôvodu hodného osobitného zreteľa nevyužil, nemožno dospieť k záveru, že došlo k porušeniu jeho základných práv na súdnu ochranu, na rovnosť v konaní alebo na prerokovanie veci v jeho prítomnosti, prípadne k porušeniu práva na spravodlivé súdne konanie (porovnaj nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 153/07 z 18. októbra 2007). Procesný postoj účastníka konania totiž zásadne nemôže bez ďalšieho dokazovania implikovať povinnosť všeobecného súdu akceptovať jeho návrhy, procesné úkony a obsah opravných prostriedkov a rozhodovať podľa nich. Súd je však povinný na všetky tieto procesné úkony primeraným, zrozumiteľným a ústavne akceptovateľným spôsobom reagovať v súlade s platným právnym poriadkom, a to aj pri rešpektovaní druhu a štádia civilného procesu, v ktorom účastník konania uplatňuje svoje nároky alebo sa bráni proti ich uplatneniu (porovnaj nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 372/06 z 29. marca 2007). V prípade, že sťažovateľ nevenoval konaniam vedeným všeobecnými súdmi potrebnú pozornosť, ako sa v sporovom konaní od neho ako účastníka konania na strane navrhovateľa predpokladalo, a svoje nie v nepodstatnej miere pasívne správanie sa snaží dodatočne odčiniť až v konaní o sťažnosti vedenom Ústavným súdom Slovenskej republiky, nie je namieste vytýkať všeobecným súdom odopretie jeho základného práva na právnu pomoc v situácii, keď sťažovateľ mal možnosť v prípade náležitejšej procesnej aktivity a zodpovednejšieho prístupu k svojej právnej veci domáhať sa účinnejšie ochrany označených práv priamo v konaniach vedených všeobecnými súdmi. Uvedené skutočnosti preto neumožňujú Ústavnému súdu Slovenskej republiky dospieť k záveru, že napadnutým postupom všeobecných súdov mohlo dôjsť k takému porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 37 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd, ktoré by v okolnostiach daného prípadu dosiahlo relevantnú ústavnú intenzitu (mutatis mutandis uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 272/07 z 25. októbra 2007).

Zo spisu súdu prvého stupňa vyplýva, že na ostatnom pojednávaní súdu prvého stupňa konanom 8. septembra 2010 (na predchádzajúce pojednávania sa žalovaný z rôznych dôvodov nedostavil), žalovaný žiadal súd o odročenie pojednávania, „nakoľko si chce zvoliť *nového*

právneho zástupcu“. Na otázku súdu, kto je jeho zástupcom, žalovaný odpovedal: „Je to JUDr. Z., resp. JUDr. Ž., ktorí sú v zahraničí a nemôžu ma zastupovať“. Na otázku súdu, na akú dlhú dobu chce, aby súd pojednávanie odročil, uviedol: „Čo mi povedal JUDr. Z., tak mám žiadať odročenie tak na jeden mesiac, aby sa mohol oboznámiť so spisom“. Na ďalšiu otázku súdu žalovaný reagoval takto: „Ja som JUDr. Z. *podpísal* plnomocenstvo minulý týždeň v utorok, neviem prečo nebolo predložené.“ Po vykonaní dokazovania listinnými dôkazmi, žalovaný na otázku súdu, či má námietky voči vykonaným dôkazom, uviedol: „Bez svojho právneho zástupcu sa nebudem vyjadrovať.“ Po poučení súdom podľa § 120 ods. 4 O.s.p. takisto uviedol: „Chcel by som niečo doplniť, ale neurobím to bez prítomnosti svojho právneho zástupcu a budem sa toho domáhať na odvolacom súde.“ Naostatok na ďalšiu výzvu súdu, aby sa na záver vyjadril k veci, uviedol: „Na záver sa nechcem vyjadriť.“ Zo spisu tiež vyplýva, že proti rozsudku súdu prvého stupňa žalovaný podal 3. novembra 2010 osobne na súde odvolanie, v ktorom navrhol, aby napadnuté rozhodnutie bolo zrušené a bolo nariadené nové pojednávanie, „na ktoré po dohode s mojím právnym zástupcom predložím všetky dôkazy, či už v písomnej forme alebo ústnej forme, ktoré mám vo svojom vlastníctve a doteraz som ich nepredložil nakoľko som, nevedel posúdiť ich dopad v môj prospech alebo neprospech.“ Žalovaný ani pri podaní riadneho opravného prostriedku nebol zastúpený zástupcom.

Súd prvého stupňa nevyhovenie návrhu žalovaného na odročenie pojednávania z dôvodu, aby sa mohol dať zastúpiť „novým“ zástupcom, odôvodnil tým, že žalovaný od doručenia žaloby spolu s platobným rozkazom dňa 31. januára 2010 mal dostatok času, aby si zabezpečil svoje zastúpenie advokátom. Odvolací súd sa s týmto záverom súdu prvého stupňa stotožnil, v jeho konaní nezistil znaky procesnej vady majúcej za následok odňatie možnosti žalovanému konať pred súdom, a k tomu ešte uviedol, že rozsudok súdu prvého stupňa bol vyhlásený 8. septembra 2010, doručený žalovanému 19. októbra 2010. Žalovaný si nezvolil zástupcu ani do podania odvolania 3. novembra 2010, hoci podľa ošetrojúceho lekára nebol práceneschopný a neurobil tak ani do rozhodnutia odvolacieho súdu.

Podľa dovolacieho súdu sú tieto závery súdov nižších stupňov správne a v ich postupe nezistil znaky konania majúceho za následok odňatie možnosti žalovanému konať pred súdom v zmysle ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p. Procesný postup súdov nižších stupňov objektívne poskytol žalovanému rozumnú a dostatočnú možnosť a dostatok priestoru na uplatnenie práva na „novú“ právnu pomoc, no ten ho bez dôvodu hodného osobitného zreteľa nevyužil.

Žalovaný nevenoval konaniam vedeným súdmi nižších stupňov potrebnú pozornosť, ako sa v sporovom konaní od neho ako účastníka konania predpokladalo, a svoje nie v nepodstatnej miere pasívne správanie sa snaží dodatočne odčiniť až v dovolacom konaní. V konaní nevyvíjal dostatočnú procesnú aktivitu a zodpovedný prístup k svojej právnej veci. Na tomto mieste považuje dovolací súd za potrebné uviesť, že z obsahu preskúmaného spisu vyplýva, že žalovaný ani v jednom zo svojich podaní urobených v konaní pred súdom prvého stupňa sa ku skutočnostiam, z ktorých žalobcovia vyvodzovali svoje práva, nevyjadril.

Z týchto dôvodov dovolací súd dospel k záveru, že postupom a rozhodnutiami súdu prvého stupňa ani odvolacieho súdu žalovanému nebola odňatá možnosť konať pred súdom.

Pokiaľ žalovaný vytýka odvolaciemu súdu, že v odôvodnení svojho rozhodnutia sa vôbec nevyrovnal s dôležitými listinnými dôkazmi, ktoré mu predložil v prílohe svojho podania doručeného 18. mája 2011, dovolací súd uvádza, že žalovaný v prílohe svojho podania zo 16. mája 2011 (doručeného súdu 18. mája 2011), ktoré označil ako „Žiadosť o doplnenie dokumentov“, zaslal odvolaciemu súdu neoverené fotokópie niekoľkých výdavkových pokladničných dokladov. Tieto listiny (fotokópie) neboli uplatnené pred súdom prvého stupňa a preto mohli byť pri odvolaní podľa ustanovenia § 205a ods. 1 O.s.p. odvolacím dôvodom len vtedy, ak a/ by sa týkali podmienok konania, vecnej príslušnosti súdu, vylúčenia sudcu (prísediaceho) alebo obsadenia súdu, b/ malo byť nimi preukázané, že v konaní došlo k vadám, ktoré mohli mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci samej, c/ odvolateľ nebol riadne poučený podľa § 120 ods. 4 O.s.p. a d/ ak ich účastník konania bez svojej viny nemohol označiť alebo predložiť do rozhodnutia súdu prvého stupňa. Žalovaný pri predložení kópií pokladničných dokladov netvrdil ani jeden z uvedených taxatívne vymenovaných podmienok spôsobilosti byť odvolacím dôvodom a z obsahu spisu takáto podmienka ani nevyplýva. Pokiaľ žalovaný v dovolaní namieta, že splnenie povinnosti podľa § 120 ods. 4 O.s.p. súdom prvého stupňa na ostatnom pojednávaní bolo „len formálnym aktom bez toho, že by sa dalo zo zápisnice o pojednávaní zo dňa 08.09.2010 zistiť, či žalovaný poučeniu porozumel a či si je vedomý právnych následkov svojho vyjadrenia“, dovolací súd považuje túto jeho námietku za neopodstatnenú. Z vyššie citovanej reakcie žalovaného na poučenie súdom prvého stupňa podľa § 120 ods. 4 O.s.p. vyplýva, že plne porozumel obsahu poučenia. Tomu, že žalovaný bol a je si vedomý zmyslu tohto poučenia účastníka, nasvedčuje aj jeho procesná aktivita v inom konaní, v konaní Okresného súdu

Prievidza vedenom pod sp.zn. 17 C 67/2010, v ktorom zastupoval žalovanú Martu Jančovičovou.

Vychádzajúc z uvedeného dovolací súd dospel k záveru, že žalovanému tým, že odvolací súd opomenul nevyrovnať sa v odôvodnení svojho rozhodnutia s jeho „Žiadosťou o doplnenie dokumentov“ zo 16. mája 2011, nebola odňatá možnosť konať pred súdom v zmysle ustanovenia § 237 písm. f/ o.s.p.

V dovolacom konaní procesne úspešným žalobcom 1/ a 2/ vzniklo právo na náhradu trov konania proti žalovanému, ktorý v tomto konaní úspech nemal (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p.). Najvyšší súd Slovenskej republiky nepriznal úspešným žalobcom náhradu trov dovolacieho konania, lebo v dovolacom konaní nepodali návrh na uloženie povinnosti nahradiť trovy dovolacieho konania (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 151 ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 25. júla 2012

JUDr. Ladislav G ó r á s z, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Mgr. Patrícia Špacírová